

Karta ewidencyjna obiektu grobownictwa wojennego

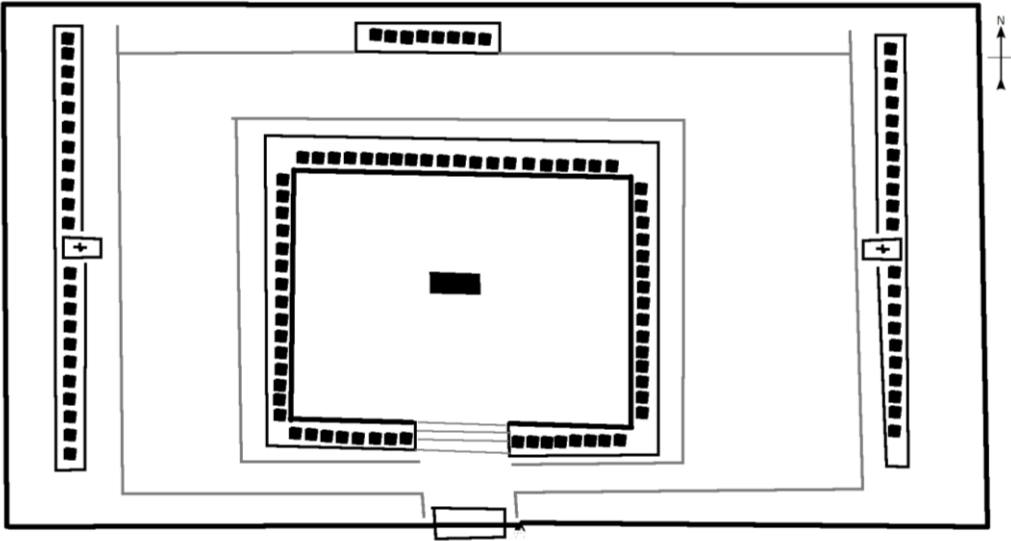
Gmina: KONIN

Nr ewidencyjny:3062011_9

Rodzaj obiektu ¹	Nazwa obiektu		Miejscowość	
CMENTARZ WOJENNY	CMENTARZ WOJENNY W KONINIE ŻOŁNIERZE Z I WOJNY ŚWIATOWEJ		KONIN	
Zdjęcie – widok ogólny	Kategoria	I wojna światowa		
			Adres województwo / powiat / gmina	WIELKOPOLSKIE / MIASTO KONIN / KONIN
			ulica / lokalizacja opisowa	UL. SZPITALNA, w pobliżu Kościoła Parafii Miłosierdzia Bożego
			Właściciel / zarządca terenu / działka nr	Własność: Skarb Państwa/ zarząd terenu - MIASTO KONIN/306201_1.0017.779
			Kwaterna, rząd / ewent. lokalizacja opisowa	CMENTARZ WOJENNY GPS: 52°11'58.4"N52°11'58.4"E/ 52.19956, 18.24051
			Podstawowa informacja o pochowanych	ŻOŁNIERZE Z I WOJNY – żołnierze Cesarstwa Rosyjskiego i Cesarstwa Niemieckiego
			Datowanie	1916-1918, rewitalizowany między 2009-2015 r.
			Forma ochrony	CMENTARZ WOJENNY Wpisany do rejestru zabytków nr 28/Wlkp/A z 5.05.2000
			Wymiary (szer., głęb., wys.)	2893 m ²
Material	Kamień, beton, granit, ziemia			

¹

cmentarz wojenny / kwaterna wojenna / mogiła zbiorowa / grób indywidualny....

Szkie sytuacyjny		Opis obiektu i inskrypcje
		<p>Cmentarz na planie prostokąta otoczony ziemnym nasypem. Od strony południowej w nasyp wkomponowana jest brama cmentarna. Od strony zachodniej i wschodniej nasypu ustawiono nagrobki żołnierzy Cesarstwa Rosyjskiego, natomiast wzdłuż nasypu północnego nagrobki żołnierzy Cesarstwa Niemieckiego. W centralnej części nekropolii zbudowano mur na planie prostokąta. Od strony południowej muru, po środku są schody prowadzące do wnętrza strefy wydzielonej – trawiastego placu. W centralnej części placu znajduje się granitowy nagrobek z płytą inskrypcyjną. Równoległe do muru, tuż przy nim, zbudowano ze wszystkich stron nagrobki żołnierzy Cesarstwa Niemieckiego.</p> <p>Liczba nagrobków zachowanych: przy nasypie zachodnim 22, przy nasypie wschodnim 21, przy nasypie północnym 8, przy południowej ścianie muru 16, przy zachodniej i wschodniej ścianie muru po 15, przy północnej ścianie muru 20.</p> <p>Wymiary: mur strona północna ok. 19,18 metra, strona zachodnia i wschodnia ok. 14,22 metra, strona południowa 2 odcinki muru po ok. 6,84 metra przedzielone schodami o szerokości 350 cm, szerokość muru ok. 67 cm, wys. ok. 127 cm. Grób centralny z granitu szer. 200 cm, dł. 96 cm, wys. ok. 34 cm – tablica inskrypcyjna pozioma szer. 140 cm, dł. 60 cm. Groby rosyjskie szer. 44 cm, dł. 34,5 cm wys. 22 cm; groby niemieckie szer. 34,5 cm, dł. 27 cm, ok. 27 cm. Dwa pomniki, jeden koło nasypu zachodniego, a drugi wschodniego rozdzielające w połowie groby rosyjskie szer. 129,5 cm dł. 172 cm, wys. ok. 35 cm.</p> <p><u>Inskrypcje na stronie nr 3 oraz dołączone do załącznika - listy pochowanych</u></p>
Stan zachowania i najważniejsze postulaty konserwatorskie	Bibliografia	Dane dot. osób pochowanych, okoliczności śmierci, pierwotnego miejsca pochówku; historia obiektu itp.
<p>Obiekt wymaga remontu i konserwacji. W szczególności odnowienie inskrypcji na grobach indywidualnych oraz renowacja muru, wzdłuż którego równoległe są nagrobki indywidualne.</p> <p>Ostatnie większe działania renowacyjne zostały opisane: Braciszewska A. <i>Konin: Wywalczyli renowację wojennego cmentarza</i> https://gloswielkopolski.pl/konin-wywalczyli-renowacje-wojennego-cmentarza/ar/454800 [dostęp: 9.04.2026]</p> <p><i>Odnowiono zabytkowy cmentarz w Koninie</i> https://dzieje.pl/aktualnosci/odnowiono-zabytkowy-cmentarz-w-koninie [dostęp 9.04.2026]</p>	<p>Archiwum WUW,teczka Konin – karta obiektu z 2002 r. APP o. Konin, <i>Cesarski Niemiecki Zarząd Cywilny w Koninie</i> sygn. 11. Kowalczykiewicz Zygmunt, <i>Zapisano w betonie. Cmentarz wojskowy z okresu I wojny światowej w Koninie Konińskie Zeszyty Muzealne t.3 (2006) s.52 - 60.</i> Verlustlisten 1. Wettkrieg – baza elektroniczna poległych w I wojnie światowej</p>	<p>Na cmentarzu pochowano poległych w I wojnie światowej 193 żołnierzy, z tego 117 udało się zidentyfikować. Większość z nich poległa w listopadzie i grudniu 1914 roku, część w 1915 i 1917 r. Według zestawienia Miasta Konin z 2002 roku w centralnej części cmentarza znajduje się grób zbiorowy otoczony kamiennym murem, a niewielkie nagrobki otaczające mur po zewnętrznej stronie mają charakter symboliczny. Brak jest dokumentów archiwalnych dla tego cmentarza, które pozwoliłyby nam zestawić pochowanych. Dostępne są jedynie zachowane inskrypcje, które można weryfikować na podstawie niemieckiej listy poległych Verlustlisten. Dla żołnierzy Cesarstwa Rosyjskiego brak źródeł porównawczych. Brak także aktów zgonów w Koninie, prawdopodobnie takie akty powstały w miejscu zamieszkania danego żołnierza Cesarstwa Niemieckiego. Nie znamy daty powstania tego cmentarza – według centralnej inskrypcji był to rok 1918. Na podstawie akt <i>Cesarskiego Niemieckiego Zarządu Cywilnego w Koninie</i> możemy zobaczyć tylko inwentaryzacje rozporoszonych w terenie grobów żołnierskich, które musiały zostać w późniejszym czasie skomasowane na tym cmentarzu.</p> <p><u>ciąg dalszy na stronie nr 3 pt. zmiany w ustawieniu nagrobków</u></p>
Załączniki		
<p>Dokumentacja fotograficzna – stan na 7.11.2025 r. – w wersji elektronicznej.</p> <p>Załącznik nr 1 Lista pochowanych według układu geograficznego cmentarza.</p>		
Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data, podpis):	Krzysztof Wiśniewski 29.05.2026 r.	

Inskrypcja na bramie cmentarnej	Inskrypcja w centralnym punkcie cmentarza	Inskrypcja umieszczona między 11 a 12 nagrobkiem żołnierzy rosyjskich wzdłuż nasypu wschodniego [być może identyczna z poniższym napisem, jest między 11 a 12 nagrobkiem żołnierzy rosyjskich wzdłuż nasypu zachodniego – obecnie nieczytelna inskrypcja]
<p style="text-align: center;">CMENTARZ WOJSKOWY Z OKRESU I WOJNY ŚWIATOWEJ SPOCZYWAJĄ TU ŻOŁNIERZE NIEMIECCY I ROSYJSCY POLEGLI I ZMARLI W LATACH 1914-1918</p>	<p style="text-align: center;">CMENTARZ WOJSKOWY Z OKRESU I WOJNY ŚWIATOWEJ ZAŁOŻONY W 1918 ROKU PRZEZ NIEMIECKIE WŁADZE OKUPACYJNE</p>	<p style="text-align: center;">VON DEUTSCHEN DEN GEFALLENEN TAPFEREN GEGNERN NIEMCY DZIELNYM POLEG ŁYM PRZECIWNİKOM SWOIM 1914-1915</p>

Zmiany w ustawieniu nagrobków pojedynczych na podstawie porównania stanu obecnego i usytuowania odnotowanego przez Zygmunta Kowalczykiewicza:

Nagrobki żołnierzy niemieckich wzdłuż nasypu północnego	
Stan opisany przez Z. Kowalczykiewicza w 2006 r.	Stan zastany na listopad 2025
1 NN żołnierz niemiecki	1 Johann Muchowski
2 Heindr. Brubacher	2 Josep Budziak
3 Gustaw Schulz	3 Karl Larsch
4 Karl Larsch	4 Heinrich Lucke
5 Heinrich Lucke	5 Gustaw Schulz
6 Josep Budziak	6 NN żołnierz niemiecki
7 Johann Muchowski	7 Heindr. Brubacher
8 nagrobek zniszczony	8 Heindr. Lochel

Wśród nagrobków żołnierzy rosyjskich usytuowanych wzdłuż nasypu zachodniego dwa z nich (nagrobki Dawida Pilchlincke oraz Petera Rasnow) obecnie mają odwrotną kolejność niż opisana przez Z. Kowalczykiewicza.